

Настойник ще ми е държавата

Цветелина Ненова*

Младите хора са най-важният ресурс на всяка нация и обществото трябва да инвестира в тях, за да си гарантира бъдещ просперитет. Така звучи едно от най-често чуваните клишета при всякакви обсъждания на политиките по отношение на младежта. Това твърдение е толкова трудно оспоримо, колкото и общо и неконкретно. Как конкретно го разбира и как смята да търси неговото практическо приложение Министерството на образованието, младежта и науката може да се види в публикувания проект за Национална стратегия за младежта 2010-2020**.

Както повечето подобни бюрократични творения и този проект е пълен с пожелателни, разнопосочни формулировки на стратегически приоритети, цели и задачи – повечето доста общи, но и някои съвсем конкретни. Видна обаче е амбицията на авторите държавните дейности да се разпрострат върху възможно най-широк кръг от аспекти на младежкия живот – от граждански инициативи и младежки организации през подобряване на взаимодействието между учебните заведения и бизнеса до стимулиране на здравословния начин на живот сред младежите. От целия документ остава впечатлението, че целта е не да се изведат водещите насоки на държавната политика за младежта, а да се декларира желанието държавата да намери своето място навсякъде - явно за да няма никой, необгрижен от държавата.

Най-фрапантни несъмнено са идеите за ролята на държавата за подпомагане на предприемачеството сред младежите и за осигуряване на жилища за младите семейства. Конкретно проектът предлага:

1. осигуряване на данъчни облекчения за фирми, осигуряващи работни места за младежи (такъв механизъм функционира и в момента, но обхватът му е ограничен само до безработните младежи);
2. предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за млади хора, които искат да основат собствени технологични компании;
3. помощ за млади предприемачи посредством достъп до финансиране, финансов лизинг, обучение, бизнес консултиране (за последните две услуги явно ще отговарят административни структури, не става ясно кой ще предоставя финансиране и лизинг – държавата ще бъде кредитор или ще дава гаранции пред финансови институции за получаване на финансирането или...?);
4. **настойничество (!?!?!)** за новосъздадени фирми на млади хора за разработване на дейността на фирмата, позициониране на пазара, създаване на контакти с партньори на местно, национално и международно ниво, съдействие при намиране на доставчици и подизпълнители, маркетинг и реклама, улесняване взаимодействието с местните власти и служби, финансиращите институции и др.

Каква работа има държавата да финансира и напътства управлението на частни фирми – тя нито разполага с необходимия опит и знания в това отношение, нито има правото да определя кои фирми ще бъдат успешни и кои не. Който иска да стане предприемач, ще е успешен само, ако осъзнава пазарните реалности, бизнес рисковете и разчита на предлаганите от него продукти и услуги, а не на спасителни пояси от държавата.

Ако все пак държавата иска да улесни младите предприемачи, може просто да улесни административните процедури за правенето на бизнес за всички български и чужди граждани. Така и млади, и стари ще са изправени пред еднакво ниски бариери за започване на бизнес и само пазарният потенциал на бизнес идеите им (и осъществяването им) ще пресява успешните от неуспешните.

Особено странно е предложението за безвъзмездна помощ за високотехнологични фирми – ако предприемачът действително иска и може да развива високи технологии, това би трябвало да му носи конкурентно предимство, за което един нормално действащ финансов пазар може да осигури начални средства. Точно пък в сферата на информационните технологии например България има множество добри примери за успешни предприемачески инициативи на млади хора. И то постигнати без държавата да им е казвала, че отрасълът е перспективен или да ги е финансирала, за да повиши технологичното равнище на националната продукция.

Така предложените стимули за млади предприемачи не само, че не биха помогнали за повишаване на конкурентоспособността на бизнеса им – те биха попречили на натрупването на ценен опит на първите етапи от развитието на бизнеса, по този начин спъвайки по-нататъшния растеж и шансовете на фирмите на външните пазари.

Друг привличащ вниманието момент в проекта е предложението държавата да се включи чрез публично-частни партньорства в изграждането на достъпни жилища за млади семейства, както и да въведе данъчни облекчения за млади семейства при изплащането на жилищни кредити и за изплатения наем за жилище. Т.е. според МОМН държавата има освен социални функции и такива на кредитор, на строителен предприемач и какво ли още не. И да изглежда на пръв поглед хубаво младите семейства да са по-независими от родителите си, реално изпълнението на тази идея би имало доста по-различни резултати. Те просто биха станали зависими от държавата, от нейното разбиране на това какво е младо семейство, на това в какви жилища трябва да живее то. Как и къде ще бъдат изградени тези жилища отново поставя въпроса има ли право държавата да изземва пари на данъкоплатците, за да строи жилища, в които дори не е сигурно, че младите семейства ще ИСКАТ да живеят.

В крайна сметка колкото по-рано в живота младите поемат отговорност за себе си, толкова по-добре и за самите тях, и за обществото. Ако държавата поема все повече отговорност за тях, изчезват стимулите им за развитие.

* Стажант в ИПИ

**

http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documentsproject/2009/proekt_NYS_2010-2020.pdf